

Nr. 2, vol. 2.

1936

ŽVAIGŽDĖ - The STAR.

A LITHUANIAN QUARTERLY PUBLICATION, PUBLISHED BY A. MILUKAS & CO. AT 3654 RICHMOND STREET, PHILADELPHIA, PA. YEARLY SUBSCRIPTION \$2.00, SINGLE COPY 50c.

Balandis m. -- April, 1936

Entered as second class matter at the Philadelphia Post Office under Act of March 3, 1879.

070.9

PRANAICIŲ JULĖS IŠLEISTOS KNYGOS:

Amerikos Lietuvių Pirmieji Profesjonalai ir	
Kronika (Kun. A. Miluko paskaitos) tomas I.	\$2.50
" " " tomas II.	2.00
Amerikos Lietuvių Kronika (Kun. A. Miluko)	3.00
"Aušros" Pirmųjų Numerių fotografijos	.50
"Aušros" 50 metų Sukaktuvės	.50
Apie kun. Adomą Grinevičių (Kun. A. Miluko)	.10
Daktaras Petras Matulaitis. (Kun. A. Miluko)	.25
Delko mūsų katalikiškoji spauda silpnutė	.10
Iš Kelionės po Europą ir Aziją (Pranaicių Julės)	3.00
Kun. Dr. M. Gustaitis (Kun. A. Miluko)	.15
Kun. J. Balvačo (Geručio) Laiškai	.50
Kun. Silvestras Gimžauskas. (Kun. A. Miluko)	.10
Kun. A. Kaupo Laiškai	.50
Kun. Martynas Sederavičius ir Jo padėjėjai	.50
Kun. A. Miluko Darbuotė (1890-1930)	.50
Kun. Kazimieras Jaunius (Kun. A. Miluko)	.10
Kun. A. Staniukyno Laiškai	.50
Laisvosios Lietuvos Atlankytų (Pranaicių Julės)	2.50
Lietuvių Tautos Istorija. (Kun. A. Jusaicio)	.75
Lourdes'o Šv. P. Marijos Mėnuo (Pranaicių Julės)	.50
"Motinėlės" Draugija (Kun. A. Miluko)	.50
Ne Mieste Laimė. (Pranaicių Julės vertimas)	1.00
Laiškai iš Ispanijos (Pranaicių Julės)	1.00
Petras Kriauciūnas (Kun. A. Miluko)	.15
"Spaudos Laisvės ir Amerikos Lietuvių Organizuotės	
Sukaktuvės" (Su daugybe iliustracijų ir doku-	
mentų fotografijų). Audeklo apdarais su	
aukso antspauda	6.00
Seinų Seminarija ir Lietuvos Aabudimas	.30
Viešnagė Šeštokuose. (Pranaicių Julės)	2.00
Vyskupo Valančiaus Darbai (Kun. A. Miluko)	.50
"Žvaigždės" ir jos leidinių paminėjimas	.50
Gegužės m. 7 diena (Spaudos atgav. 30 m. sukaktuvėse)	50c.
30 m. Spaudą Atgavus (Aušros fotografijos)	2.50

„ŽVAIGŽDĖ“--BERTAININIS ŽURNALAS.

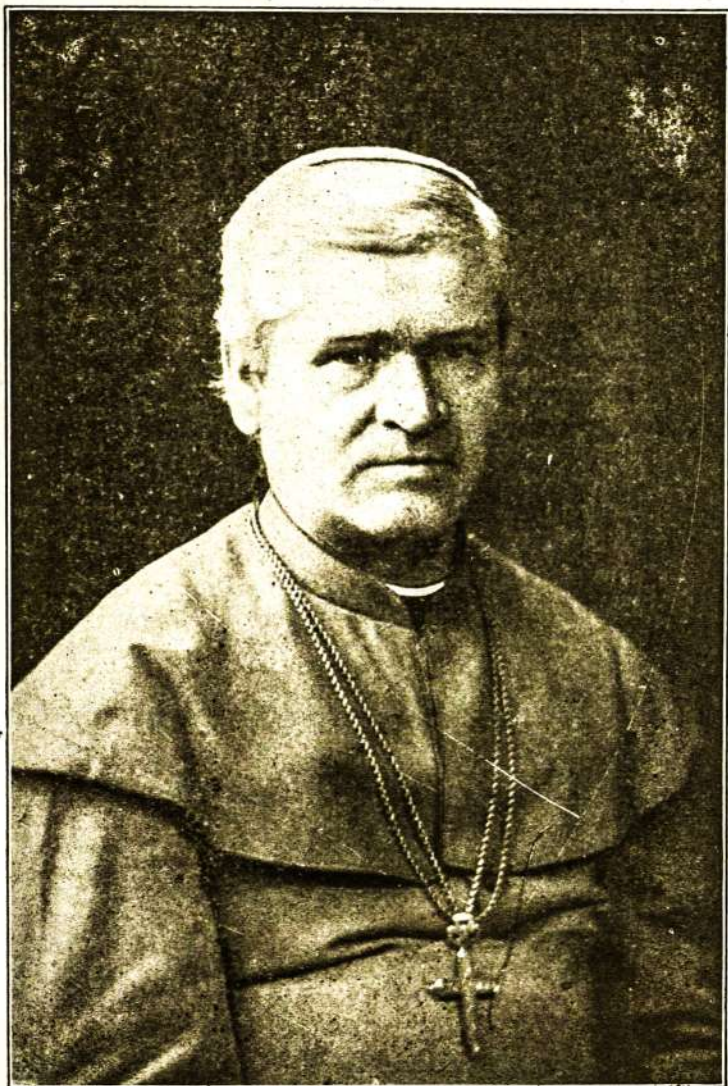
DVIDEŠIMTI DU METU buvusi savaitinių laikraščiu „ŽVAIGŽDE“. Tris metusėjusi kaip mėnesinis žurnalas, nuo 1925 m. eina kaip bertaininis žurnalas leidžiamas A. Milukas & Co. B-vės iš Philadelphia, Pa. 3654 Richmond Str. Pavienių „Žvaigždės“ knygų kaina 50 centų, metams prenumerata 2 dol.

APRIL — BALANDIS 1936 M.

„AUSRININKU“ PARĖISKIMAI.

Užprašymus ir pinigus adresuokit: „ZVAIGZDĖ“ 3654 Richmond St., Philadelphia, Pa.

Lietuvos
Nacionalinė
M. Mažvydo
biblioteka

Kun, A. Baranauskas, „Lietuvos Senovės Paminėjimo“ dainos
(„Aušros“ N. 1.) autorius (ž. p. 21).

NUO LEIDĖJŲ.

„30 Metų Spaudą Atgavus” knygu antrąjį tomą baigsime apie Liepos mėnesį. Prie kitų raštų ten paskelbsime ir „Priešaušrio” fotostatus, kaipo neužginamą dokumentą juog „Lietuvos Bičiulio” autorius nebuvo „Aušros” priešū. Viršminėtų fotostatų lėšoms apmokėti irgi sutikome už pusę kainos atiduoti bendrleidėjams šias knygas: Spaudos Laisvės ir Amerikos Lietuvių Organizuotės Sukaktuvės”, „Amerikos Lietuvių Pirmieji Profesijonalai” ir „Amerikos Lietuvių Kronika”. Lai bus leista čia mums pareikšti linkėjimus, kad visi pasižadėjusie bendrleidėjai įneštų savo žadėtus skatikus. Prie progos pranešame, juog „Lietuvių Pennsylvanijoje” pirmąjį tomą jau galima gauti, prisiuntus Redakcijai \$1.50.

Leidėjai.

RESPUBLIKOS PREZIDENTO
KANCELIARIJA

Tel. Nr. 36.

Nr. 2725

Kaunas, 1935 m. kovo mėn. 19 d.

Gerb. Kun. A.M. Milukui

134 Bushwick Ave, Brooklyn, N.Y.

Šiuo siunčiu Jo Ekscelencijos Respublikos Prezidento laišką "30 metų Spaudą Atgavus" knygų prakalbei, kuri galima ir fotografškai atspausti. Kartu siunčiama iš Pono Prezidento lėšų 10 dolierių čekis "Aušrai" fotografuoti.

Su gilia pagarba

Priedas: laiškas ir čekis.

Kanceliarijos Viršininkas

PREZIDENTO ANTANO SMETONOS RAŠTAS

Kun. A. Mikulski

Pasielys suuo senovis, turētume pamatyti
 bent dalis jos pareizis ar bent jūt akupindis,
 kad ir nebenerime senoviskai gyventi. Juk
 mes patikvojys tu, karie yra mūsų leas; mes
 jū tenonys, pareidjys jū dvaris patikimas; mes
 jū kvapiti ir nūdyti.

Auzra alyptūnai ličionai yra jau pravile
 ni senovė, dar Tebejūstama garbiūjū senis,
 bruoči abymatanėū ličionū vioningū talka, dū-
 ganūni ir tikojūni saiceosū suuo tautū ryšis. Auzra
 rot gadyni didisomis vaidoms sivaizla sūhorjūn,
 karis jaunūjūn, prūcaūnylū abidejū suatjū in
 sensis stūjūbū in oustrininkū fūmentis. Šiandien
 nerastume ličionūnū morykelū, kur rektūnū
 dostoma, kaip Auzra juos indino in miogū.

Tūgi, vūn tūtai sūnant, vūroia aūptūni
 vertūnti Americas ličionūnū summagmal is-
 loistū Auzra, (su paavūstūnūnūnū) tūriū,

katrā jē anuomet buvā spausdīnka. Juk
labai židom būc lietuvū jaunimui savo
arimis pamūtis, paratēti ir pūskūtis. būn-
domāius Lietuvai pūrmūj laisvontis nūm-
rai, rasyti sehoristkai, musividzīai, roman-
tiskai. Tiktūsi; Lietuvū mūryks, skaitlė-
lor ir krygyrai, kerkvīonai sūiskolis lictū-
nis, norai tūrat. sau Tūj abspausdītis Lietū-
Lietuva sarogt Jam, Amerikos lictūvūni, di-
dī aēm nā tū laimīngai sumanytū lictūgī.

A. Ingjona

Kaunas

1935m. kovo 13 d.

PREZIDENTO ANTANO SMETONOS RAŠTAS

KUN. A. MILUKUI

Pasiilgę savo senovės, norėtume pamatyti bent dalį jos paveikslą ar bent jos atspindį, kad ir nebenorime senoviškai gyventi. Juk mes palikuonys tų, kurie yra mūsų buvę; mes jų tėvonys, paveldėję jų dvasios palikimą; mes jų kvėpti ir ugdyti.

AUSZRA atgijusiai Lietuvai yra jau prakilni senovė, dar tebejuntama garbiųjų senių, buvusi atgimstančių lietuvių vieninga talka, džiugavusi ir tikėjusi šviesesnį savo tautai rytojų. AUSZROS gadynė didžiomis raidėmis įrašyta istorijon, kurią jaunųjų prieauglys atsidėjęs skaitys ir šemsis stiprybės iš aušrininkų praeities. Šiandien nerastume lietuvių mokyklos, kur nebūtų dėstoma, kaip AUSZRA juos žadino iš miego.

Taiigi, visa tatai žinant, reikia augštai vertinti Amerikos lietuvių sumanymas išleisti AUSZRĄ (su paaiškinimais) tokią, kokia ji anuomet buvo spausdinta. Juk labai įdomu bus lietuvių jaunimui savo akimis pamatyti, pavartyti ir paskaityti bundančios Lietuvos pirmojo laikraščio numerai, rašyti senoviškai, nuoširdžiai, romantiškai. Tikiuosi, lietuvių mokyklos, skaityklos ir knygynai, kiekvienas šviesuolis lietuvis, norės turėti sau taip atspausdintą AUŠRĄ. Lietuva sakys Jums, Amerikos lietuviai, didį ačiū už tą laimingai sumanytą leidinį.

A. SMETONA.

Kaunas, 1935 m. kovo 6 d.

Juoz-Ignas Kraszewski „Aušros“
sumanytojas

**Iš Andriaus Jono Višteliausko Autobiografijos
„Liet. Raštų ir Raštininkų“ Knygoje.**

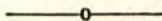
...,Gana jau mane Mikšutis su Basanavičiumi pertaisymu ir darymu mano kalbos čemeryčia-vo. Žinau aš, ką moku, ir matau, ką kiti išmano: kad būtų kitų akyse mano kalbos budas arba ir raštas kliaudingas, aš to nepripažįsiu, pakol man neišreikš etymologiškai mano iškrypimų iš ties-raščio. Galite jus išnekėti, kaip norite, mes nuo apigardės Kauno visad sakysime valiausiai lie-tuviškai, išskiriant žemaitišką pana, kurį mes ištariame kaipo poną — per o, nors pirmesnis yra a. Taip pat ir motynoje pirmutinė o yra iš a kilusi ir išsitaria matina: ale jau amžiai pras-linko, kaip ji išsimovė iš a į o! Ar žinote, kas tai yra motyna arba matyna? Yra tai tas pats žodis prancuziškai ištiriamas matin, lotyniškai matina, nuo kurio pareina Stella matutina, Matu-cina ir tt. Mavt šaknis yra! Maut, mova, mowa polonice, mavjama, mavnama, ma'ma, matulė, matula, mutter, mater, madre, mater', mo (au) moterė, motelė, muterkė ir tt. Kas tiek sukimų smagenių ant kiekvieno beveik žodelio lietuviškos kalbos turėjo kaip aš, netaip greitai pasiduos be nuovokos ištariantiems žodžius, — ir pagal jųjų dumą nesuimtą į misli kalbės ir rašys”...

Aš iš Senapilės paviečio, nuo Pakauinės arba nuo Aleksoto, ale kalboje iki Kalvarijos ir iki Prusų rubežiaus nedaug ką skiruosi, tiktai kiba tiek, kad parubežėje Prusų jau mažumą vokiečiuoja, o parubežėse sumozurėtų lietuvių mozuruoja arba lenkiškuoja. Mano kalbą supranta visoje Lietuvoje, kaip ji didė, plati ir ilga. Buvau aš skersai ir išilgai ir visur susišnekėjau, kaip reikia. Ale lietuviai nuo Gradno su pakuršiniais arba prusiškiais sunkiai gali susišnekėti!"...

„Aš pirmas, kaip pats pripažįsta, išplėšiau Jurgį Mikšą iš miego apkabinimo ir iš glėbio vokietytės, ir daviau pirmą pašalpą, manding bene didžiausią ant surinkimo mįslių kaip del uždėjimo ir išleidimo laikraščio „Aušros“ (tą J. I. Kraszevskis pirmas Drėzdene 1880 m. man užmane!), taip ir ant jo išleidimo! Nors mano 20 dorelių nedideli pinigai, ale kaip pats pripažįsta, su tais galėjo pirmus du No. išleisdamas maitintis, ba nuo tėvų nieko negavo ant maisto.”

„Galiu parodyti jo pirmąją man rašytą gromatėlę su paauksintu monogramu Georg Mickschas gotiškėmis litaromis drukavotą ant gromatinės popieros. Mano vienas, ilgokas raštas taip jį sujudino, kad pradėjo nuo tosyk jaustis lietuvininku ir savo pravardę pradėjo rašyti lotyniškėmis litaromis ir perkeitė ck į gryną k, o sch į sz, prieg tam iš visų savo raštų išgramdė ir išskutinėjo vokiškąjį parašą. Kaip man jo seserėnas pasakojo, jau jis nenorėjęs lietuviškai

nei su juomi šnekėti; taigi mano rašteliai nors silpni, ištaisė jau su Mikšu nemenką atmainą, aš esu iš to palinksmintas ir jaučiu jau, kad mano dusavimai ir veikalai atnešė nemenką vaisių, ir neša dar apščiau kas kartą. Gali Mikšas pasakyti, kas buvo pirmas, kurs išleidimą laikraščio lotyniškoms litaromis spausdinto užmanė. Aš iš to nesigiriu ir gatavas nutylėti, jei kas girsis, kad tai jis tą mislį padavė, kaip nutylėjau daug daiktų radęs drukavotų iš mano gromatų, o mano mislis už jų pačių išradimą paduota. Nieko neiškadija, bile tik tėvynei ant naudos. Mano darbas, ašaros ir gailingi dusavimai prie perstatymo Vitolorandos išspausti nenuėjo ant nieko..."

Pasarga. „Liet. Raštų ir Raštininkų“ autoriui 1880 m. paskelbus aušrininko Vištaliaus pareiškimą, kad jis (V—as) J. I. Kraševskio patariamam apie butimą lietuviško laikraščio reikalingumą pirmas aukojęs 20 dol. „Aušros“ leidimo fondui, nei Basanavičius nei kiti aušrininkai, kolei gyvi buvo, neprieštaravo. „Witolioraudos“ autorius (Kraševskis) 1879 m. padėjo Vištaliauskui atspausdinti tos poemos lietuvišką vertimą. Ant tų knygų (Witolioraudos) pažymėta, jog jos išleistos Poznaniuje „kaštu Dr. J. I. Kraševskio“. Mat 1879 m. tas lietuvių senovės ir tautos my-

lētojas, prirašęs lenkų kalboje daugybę įvairiausio turinio knygų, minėjo savo literatinės darbuotės 50 metų sukaktuves. Jubilėjinį jo raštų leidimą išpardavus, susidarė apie 68,000 rublių, kurių pinigų suma dar buvo padidinta žymiomis lenkų apšviestunijos aukomis. Savo senatvėje Kraševskis tankiai sirginėdamas, apsigyveno užrubežyje — Dresdene. „Aušros“ pasirodymo metu vokiečių valdžia, primesdama jam išdavimą prancuzams žinių apie vokiškos kariuomenės judėjimą Rytuose, paėmė jį į kalėjimą kaipo šalies išdaviką. Kraševskio byla susidomino visa Europa. Nemokėdamas gerai vokiškai ir ligų bei senatvės suvargintas Kraševskis nepajėgė energiškaai atremti jam daromus įtarimus ir buvo nuteistas kalėti Magdeburgo tvirtovėj pusketvirtiems metams. 1885 m. jį visokių ligų suvargintą paliegėlį paleista iš kalėjimo po kaucija. Jis mirė 1887 m. 17 d. kovo Genevoje — i metus po „Aušros“ mirimui.

Dr. J. BASANAVIČIUS.

IŠ „AUŠROS“ GYVENIMO.

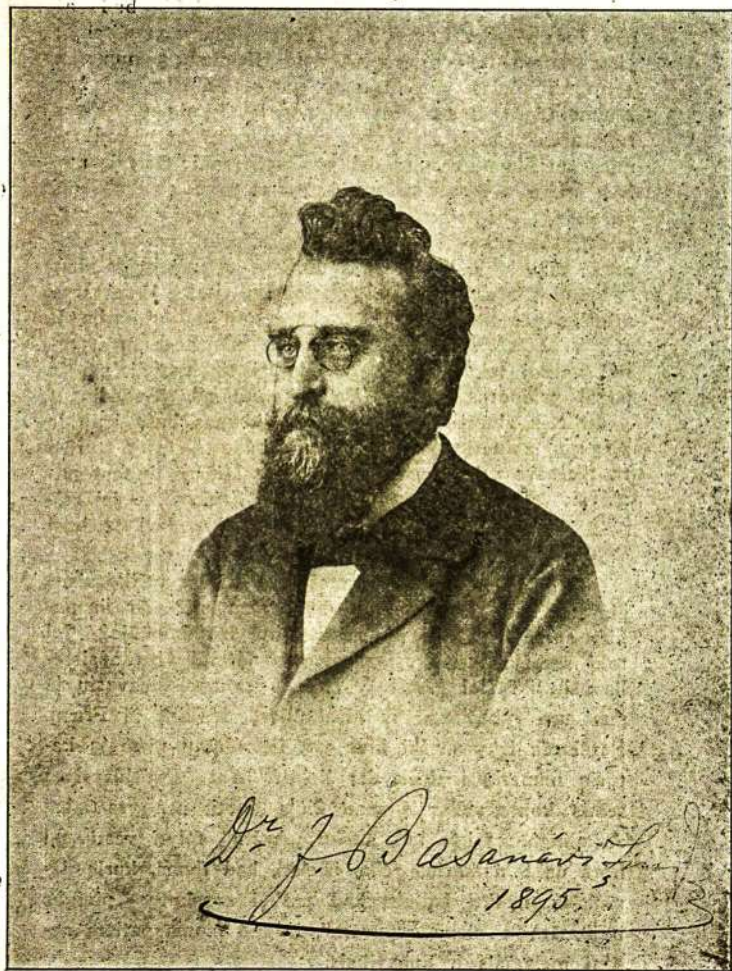
Kaip J. Šliupas prie „Aušros“ pristojo.

Tarp gromatų, kurias Jankus man pastarame laike (slg. 1903 „Vien“ Nr. 26) prisiųsti teikės, randasi kelios prigulinčios gadynei, kada J. Mikšas, iš Prusų pabėgdamas, „Aušrą“ apleido. Nog jųjų čion apgarsinimo reikės pradėti.

Mikšas pas D. S. 1) iškeliudamas, man nieko tuomet nepranešė, jog jis visus rankraščius pas Jankų palikęs; tik iš Kauno rašytoj gromatoj apie tai davė žinią, prašydamas, visas jam nuo tėvų ir kitų rašytus, o ant mano vardo Pragon adresuotus, laiškus, jam Žemaitijon atsiuntinėti. Suprantama, jog šitokis, jo nešvankus pasielgimas negalėjo likti be blogos intekmės ant mūsų vos atsiradusio ir nesustiprėjusio dar laikraščio. Dasižinojęs apie Mikšo „odyssėją“, aš gailėjausi labai netik to, jog jis taip visą mūsų darbą sugaišino, bet dar labiaus to, jog jis rankraščius ir k. ne pas M. Šerinių arba Kibelką paliko, kuriuodu laikraščio ant vietos vedimui juk buvo labiaus atsakančiu, negu dar nieko šitame dalyke neišmanantis ir man dar nepažinstamas Jankus. Sulaukęs tad nog M. Jankaus laišką su žinia apie Mikšo išbėgimą ir su pakvietimu, pas jį atvažiuoti, aš jam sekanciai rašiau:

„18 spalių 1883. Pragoj.

Mielas Draugai! Gavau šiandien tamstos raštą, kuriame praneši apie Mikšo iškeliavimą. Didei gaila, kad per tai labai darbas „Aušros“ gaišinasi! Kibelka man nieko apie tą dalyką dar nerašė — teikis nesirupinti darysim teip, kaip galima. Gaila tik didei, jog kur

Dr. J. B. Pasanovitch
1895

trumpa, ten ir truksta! Aš pats „Aušros“ redakciją ant vietos Prusuose prižiūrėti ir vesti negaliu, nes kiti reikalai mane iš čion neatleidžia: dabar jokia būdu aš pas jus atkeliauti negaliu. Todelei darysim šiteipo: pirmučiausia reik pasirūpinti apie išleidimą 5 numerio. Jei spaudinimas teip brangus pas p. Kibelką, tai pas Mauderodę reik spaudinti, jei pas jį tik pigiau. Visus rankraščius, kuriuos Mikšas paliko, gerai būtų kad tamista prisiunstum man dėl peržiūrėjimo ir pertaisymo, kas reikia, teipogi atsiunsk gromatas su maskoliškais adresais. Tik teikis pasiskubinti! Aš peržiūrėjęs manuskriptus atgalios tamistai sugražinsiu, paženklindamas, kaip ir kada ką spaudinti. — Spaustuvėje, kur suderėsi spaudinimą, insakysi, kad visus dėl korektūros arkušus pas mane atsiunsty: korekturą tad aš, arba J. A. W. Lietuvis vesime. Tau tad, mielas draugai, tegul nerupi teip daug: tu prižiūrėsi tik spaudinimą ir pagal priduotus adresus išsiunsi „Aušrą“. Spaudinant 5 N. reik žiūrėti, kad porma ir didumas būtų kaip ir pirmųjų numerių. Apačioj ant kožno N. galo turėsi tu tik savo vardą padėti, kaip darė Mikšas, butent parašysi: „dėl redakcijos atsiliepia M. Jankus“, o jei reikėtų „Regierungai“ danešti, tai apreiškite, kad tu busi „verantwortlicher Redacteur“.

O dabar teikis man pranešti, ar Mikšas paliko visus pinigus, kurie ant „Aušros“ buvo atsiunsti? Ar jis paliko surašymą, kiek ir kas atsiuntė ir užmokėjo? Jei tokį surašymą paliko, tai ar yra adresai visų apsisteliavusių iki šiol „Aušrą“? Kiek yra apsisteliavusių iš ana pus, rubežiaus, iš Maskolijos, ir kiek iš Prusų. Peržiūrėk ir praneški kiek yra išparduotų pirmųjų keturių numerių ir kiek dar liekti? Ant šitų klausimų teikis konograičiausią man žinią duoti, nes yra labai reikalinga. Jeigu bus sunku „Aušrą“ tolyn vesti, tai nors da 8 numerius reiks išleisti, kad tiems, kurie užmokėjo, nelikti kaltais, kad paskui nesakytų: „pinigus išsiuntėm, o nieko negavom“, ir kad mums patiem nelikti melagiais ir apgavikais.

P. N. nežinau adreso; Kuokštis jau yra, kaip girdejau, Šveicarijoj. Ar tik ne pas jį nukeliavo ir Mikšas — kas žino. Veik išgirsime.

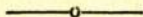
Jei kalendorius išėjo, teikis man vieną ekzemplierių atsiunsti. Del išplatinimo ir išpardavimo kalendoriaus ir kitų mūsų knygų, butų labai gerai, kad susipažintum su „karabelnikais“ iš Maskolijos: jie daugiausia išpirktų. O Bitėnai, kur tamista gyveni, ar toli nog rubežiaus?

Todel, gavęs šitą raštą, teikies padaryti taip, kaip sakiau ir pasirupinti, kad galima butų koveikiausia 5 N. spaudinti. Jei p. Kibelka branginasi, tai teikis pas p. Mauderodę apsilankyti ir susiderėti. — Laukiu nog tamistos atsakymo ant visų mano klausimų: tik teikis konogreičiausia duoti man žinią.

Pasilieku tamistos draugas

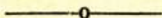
J. Basanavičius”.

(Šitame laiške B-iaus paminėti: D. S. tai Davasna Silvestraitis, P. N. tai Petras Neris (Vileišis), Kuokštis — J. Šliupas, K. — Kauno. Red.)

Kokį atsakymą buvo man tuomet p. Jankus atsiuntęs dabar negalima žinoti, nes jis tos savo gromatos man negražino, o iš jos galima buvo dasižinot nors apie skaitlių abonentų pirmųjų „Aušros“ numeriu, ko iki šiol nežinota.

Gavęs tad Jankaus raštą, kurio čion reprodukuot negalima buvo, aš jam rašiau:

4 lapkričio 1883, Pragoj.

„Miels brolau! Siunčiu drauge rankraščius del 5 numerio; del 6 ir 7 veikei atsiunsu. Artikulus šiteip liepk spaustuvėje sustatyti:

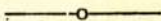
1. Eik laukan!
2. Margis — visą kšnį patalpinsi, kurį dabar siunčiu.
3. Apie senovės Lietuvos pyles.
4. Eilios: „Tiesos zerkolas”.
5. Tadeušas Kasciuška — visą tegul išspaudina.
6. Apie kolerą — visą išspaudint!
7. Iš Lietuvos — literos: a, b, c, d, kaip paženklinta mėlynai.

Nežinau, ar siunčiamų nebus permažai dėl pilno numerio, jei bus permažai, tai po artikulo apie kolera tegal tilps dainelė: „girtuoklio dyvai“. Del to paties numerio atsiusu veik dar „Žinią nog Redakcijos“ ir „gromatnyčia“, tik laukiu kaip man atrašysi, kur bus spaudinama, Tilžėje, ar Ragainėje. Man rodos, kad geriausia pas Kibelką spaudinimą palikti. Pasiskubink man atrašyti ant postkortės, kokį tavo adresą „Aušroje“ reiks priduoti, kad galėtų žmonės tiesiog ant tavo vardo apsisteliavimus siunsti: ar in Bitėnus, ar in Ragainę „apie Lietuvos pyles“ paženklinau kryželiais po kąsnį del kožno numerio. Raštas tas turi buti 12-me N. pabaigtas. Artikulą: „Antanas Juškevičius“ del 6 N. palikie.

Jei siunčiamų raštų del 5 N. butų permažai, tai duok man žinią greitą, o 1 ir 2 arkušą liepkie veik spaudinti. Kaip bus atspaustas 1 arkušas, tegul tuojaus korekturą pas mane siuncia — priduoak mano adresą. Vietoje w tegul visur v spaudina, teipogi raštženklus i, a, e, u. Vietoje — kaip rankraščiuose stovi — sz tegul spaudina š, o vietoj cz — č. Atsakymus ant tų gromatų, kad atsiuntei, aš nog savęs duosu. Adresus abonantų veik parašysu visus vokiškai ir tu atsiusu. Tuom tarpu pasirupink tik apie spaudinimą ir parašyk, kaip greitai gal buti atspaustas visas „Aušros“ numeris? Reikėtų iki Naujo meto išleisti dar 4 ar 5 numerius. Parašyk, ar galima butų?

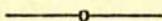
Ant pirmo puslapio, kur yra prekė „Aušros“ padėta, pastatyk vietoje: „1 rubl.“ — 2 rub., 20 kap., o ant pusės metų 1 rub., 10 kap. su persiuntimu. „Aušros“ kožnas N. tur buti tokio didumo, kaip ikšiol buvo. Pasiskubink atsiunsti 1 eks. kalendoriaus, nes reikės greit parašyt apsakymą in 5 N. „Aušros“, kad galėtų žmonės apie jo išspaudinimą veik dasižinoti.

Laukiu atsakymo ant mano šito rašto ir pasilikmi tavo brolis D—r. B.”

Kada aš, šitokiu budu, užsiiminėjau surėdymu raštiškosios medegos, rupinausi apie tolymesnį „Aušros“ išleidimą ir apsvarsčiau klausimą, ar Jankui ekspediciją to laikraščio palikti, arba atiduot Kibelkai Ragainėje, ar Šernui, Klaipėdoje, kursai, rasi, geriausiai butų galėjęs „Aušrą“ arupint, Jankus, kaip ne apšviestas vai-

kinas, ne pasitikėdamas ant savo paties pajėgų, kurias reikėjo tuomet prie laikraščio pridėti, pranešdamas J. Šliupui apie pabėgimą Mikšo, prašė jo prie „Aušros“ rėdymo prisidėti. Nog pastarojo šitame dalyke užsiliko akvė sekančioji, Jankui rašyta gromata, kurią čion talpinu:

Geneva, 23 d. spalio mėn. 1883 m.

Brolau Martinai! Kas pasidarė su draugu Jurgiu? Ak tu dieve! Ar jau ir jam lemta žuti — žuti už tėvynę! Kodel nieko apie jo buvį man nepraneši? Vargšė ta mūsų tėvynė! Visi jos gerieji vaikai turi kentėti už tikrybę, už gerus norus, už meilę savo brolių. Ar jau lemta ir Jurgiui prapulti po našta persekiojimų politikiškųjų?! Dieve tu mano, kas toliaus bus! Kaip daryti su „Aušra“?! Jurgio neliko! Kas jo vietą užstos. Aš pinigų neturiu, duonos man stokuoja, kadangi „Aušra“ neišsimoka, aš apsiimti redakcija kitaip negaliu, kaip kad turėsiu kokią paspartį iš šalies. O kas yra toks didžturtis, kurs norėtų ant naudos lietuvių išmesti kokius 500 torielių kasmets? Patolek mes tokių bagočių neturime. Ak kokia tai pragaištis! Baisu man apie tai ir pamislyti. Nelaimė Jurgio daro nelaimę visai mūsų tautai! Smarkus tai smugis plėkuoja lietuvaicius.

Mano adreso mano nepažįstamiems susimildamas nedalyk, nes turi žinoti, jog maskoliai mane persekioja — mane atiduosi į jų rankas. Tiktai Z. V., J. B., J. S., jeigu jie klausnėtų, nusiųsk; niekam gi kitam to nedaryk, labiausiai, jeigu žinosi, kad tas žmogus klausia norėdamas mane išduoti maskolių viresnybei.

Kaip dabar bus su „Aušra“ — man tuojaus pasakyk. Ar pats gali būti išdavėju, ar ne? Jeigu ne, tai pasakyk, kaip aš kur galėčiau pateikti pinigų, idant galėčiau „Aušrą“ toliau siuntinėti skaitytojams. Aš sakiau, kad esmiu be pinigų, už tai reikia turėti kokį 500 torielių kasmets, kad „Aušrą“ leisti į svieta. Taigi

jei manęs reikia prie redakcijos, tai kur susiglemžti tiek pinigų? Tuoju duok man atsakymą, nes neužilgo ir tai bus per vėl.

Gailingas ir verksmingas, jog nebeliko Jurgio, atsilieku tave, brolau lietuvi, širdingai sveikindamas teip vadinamas „Jules Richter“.

Šitą Šliupo laišką gavęs Jankus jam rašė:

„Bitėnuos 27 spalio 1883.

„Brangbroluži Jonuži Tamstos Gromatėlę apturėjau. Matau tamstą tikrą Brolių mano esant ir kogreičiaus duodu atsaką. Broleli sugrįšk mudu mano nameliuos abudu patilpsiva. Rasi patyręs nuo Mikšo, kad turiu gyvenimą ir dar kupčistę, tai mudu apsirėdisva ir isimaitysva, ir Lietuvai užderesva, neik teip veikei į Ameriką, laiko dar yra pagyvenk pas mane per vieną metą, tada matisva kaip bus su mūsų Mylima! Aušrele jeigu jiji prasiplatytų daugiau ir butų daugiau imama, butų galima ir iš jos vienos maitytis, jei ne tai galėsiva ir kitokių remestų priimti. Sviete juk darbų yra gana, o protce niekad be algos. Toliaus man Basanavičius atrašė, kad aš turiu Aušros redakciją apsiimti. Jis visą korekturą aprupins, ale man tai abelnai rodos nebus gerai, nesa dabar Aušra jau vis pervėlai išeidavo, todėl reikia kiek galima greičiau pasiskubinti, kad ne žmonės sakytų Aušra vėliaus ir vis vėliaus praded brekšti. Kas bus, žmonės pames viltį, taigi grįšk. Jeigu iki manęs neturėtumei pinigų už gelžkelį užmokėti, tai man kogreičiaus duoki žinot, tau tuojaus susių kiek nori.

Gelbėkiva dar jauni esava, dar ir pralobti čėsas bus, kad mudu ko gero galėtuva lietuviams padaryti ir Lietuvai užderėti. Viskas man persunku yra, nes ne moku gerai raštą nei turiu tiek daug čėso man. Kaip misliji kogreičiau parašyk, kad galėčiau apsitaisyti, ap-

JONAS ŠLIUPAS,
„Aušros“ antrasai redaktorius.

DR. J. ŠLIUPAS.

JANKUS IR AUŠRA.

„Lietuv. Raštų ir Raštininkų“ knygoje (p. 200—1)
Šliupas rašė:

...„Nukeliavęs į Ragainę pas pamislytąjį drukorių Kybelką patyrė, kad nekurie mokytesni lietuviai iš Maskolijos ir kitur žada laikraštį išleisdinti, kurio rėdymu užsiimsiąs Jurgis Mikšas. Pirmamjam numeriui „Aušros“ pasirodžius, Jankus nulindęs slapta vieną ekzempliorių nusipirkęs perskaitė prakalbą ir „atminimą“ bei „Lietuviškąją kalbą“, ir tylai prasijuokęs iš džiaugsmo toliau skaitė:

Tol' už Dauguvos kraštą Lietuvos
Smalinė žemė užgavo:
Šiaurėj Baltmarės, pietuos Juodmarės
Lietuvą aprubežiavo.

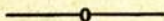
Kyjovas, Rusai, Latviai ir Prusai,
Gudai ir pikti Totoriai,
Lietuvą pažinę, vainiką pynę —
Lietuvius dabın padorei.

Ir labai buvo plati Lietuva,
Daug ana žemių ingijol...
Žmonės laimingi buvo turtingi,
Niekur nebuvo vergijų.

Viskas jam patiko, ir delto nuėjęs su Mikšu suėjo
į pažintį ir patyrė nuo jo nekuriuos jam nežinomus
dalykus ir pasižadėjo su visa syla rupintis, idant dau-

giaus prietelių pridraugavoti, kas iš dalies nedidelį pasisekimą turėjo, nes Prusuose žmonės pripratę buvo tiktai tokį laikraštį skaityti kursai gotiškomis raidėmis spausdintas buvo... Tada Jankus pasiėmė išduoti lietuvišką kalendorių del Lietuvos, ir del atlikimo to darbo pėksčias nukeliavo pas vieną žemaitį ant sulygmės, pokam su vargu kalendorius tapo paleista į svieta.

Jankus daug ir prie „Aušros“ išleidimo prisidėjo, o ir savo paranką drukoriui Mauderodei davė, kada Šliupas, radęs rėdystę be pinigų, neturėjo kuomi kaštus spaudos uždengti. Nebuvo tuomet Prusuose kito lietuviū, kurs tai būtų pasidrašinęs padaryti. Juk ir pats rėdytojas Šliupas per kelis mėnesius jo namuose gyveno, už ką atsilygino jam tik „Aušromis“, kada vokiečiai jį išvijo iš savo rubežių. Tokiu budu matomai pinigais Jankus del „Aušros“ išlaikymo daug prisidėjo.”

MARTYNAS JANKUS.

ŠIS TAS IŠ AUŠROS PRADŽIOS.

„Kuolaik aš priverstas jaučiaus prisidėti prie „Aušros“ buvo štai kokios mintis. Man rodės, kad „Aušra“ tiktai tuo kartu tegalės platintis tarp lietuvių katalikų, kaip veik mums seksis plačiam svietui žinoma padaryti, kad „Aušra“ pasirodė. Priimtina buvo, kad kalendorius yra nuo Žemaičių kaip ir lietuvių pageidaujamas ir mielai skaitomas, tada už paplatinimą „Aušros“, kalendorius galėtų geriau derėti negu kas kitas. Aš sumąščiau išleisti pirmą Aušros Kalendorių metams 1884. (Tikiu kad Dr. Basanavičius tai neužmanė). Žinoma išleidimas nepasidarė be vargo; Mikšas sakėsi turįs Kalendoriui gerų rankraščių, vienok pasirodė, kad jis jų netiktai neturėjo bet ir juos niekaip pagaminti neįstengė. Pagaliaus Mikšas per savo pasitraukimą Kalendorius sutrukino, ir jį išėjo jau šaunei per vėlai, kaip paskui ir piktą įspudį darė ant Kalendoriaus išpardavinėjimo; beveik pusė liko neišparduota. Mikšas be rods rašėsi ir žadėjo su kaštu prisidėti, bet atsiėjo man vienam tokia negirdėta prekė 800 markių užmokėti. Karabelninkai nei jokiū būdu neprisileido pernešti mano siulomą Kalendorių sako: „Vyskupas aštrei Kunigams paliepęs, kad nei „Aušrą“ ir nei kalendorių nieks neplatintų, ir jei kas tai pasidrustų daryti, tas popirm negaus griekų išrišymą, o potam dar važiuos į Syberą“. Jau senai Mikšas buvo pro šalį, dar Aušros Kalendoriai tebegulėjo pas manę Bitenuose. Pasiulymas nieko naudos tame dalyke man neatnešė. Parvažiavus Šliupui pas manę ir parsivežus Aušrą iš Ragainės, regis buvo visų numerių po 850, taigi 1000 tapė

Martynas Jankus iš Bitėnų „Aušros“ uolus palaikytojas.

drukavotas; turbuti, kad šaip teip bus 150 išdalyta arba parduota. Po trijų mėnesių ilgo užtrukimo, atsiuntė man Dr. Bassan. ir adresus į lietuvišką bei vokišką išvertęs, teip kad 5 Nr. „Aušros“ butų galėjęs išsiuntinėjamas buti, bet nelaimė, kad nebuvo pinigų. Tada aš pasileidau jieškoti pernešėjų per rubežių, o kur nuo rubežiaus toliaus jau rodosi vyrai pasiunčia į Rygą iki Miglovaro, kursai po bandaroliu siuntinėjo ant paduotų adresu. Pirmaji teko man surasti S. P. iš F., kursai iš Ausgirių nuo Šilumaičio iki į Kaltinēnus nunešė, ten buvo R., ir tas perrupino ant žigunės į Rygą, kaip ir į kelias kitas vietas apie Raseinius. Tuomi nepasikakdinau, bet traukiau parubežiu iki Smaleninkų. Pačiuos Smaleninkuos radau palankų žmogų su mano tavoru kupčiauti norintį, tai buvo W.....s. Tas apsieltiavo 500 Kalendorių po 25 kp. ir jes juk išpardavė. Priegtam jis man užmanė pereiti į Sudargą, Bažnytikiemį antrapus Niamuno, ten randas jam pažystamas knygų kupčius Juozas Angrabas. Aš antrą rytą pakilęs parėjau pesčias iki Sudargo, oras buvo teip bjaurus ir snigo ir lijo, kad man iki į Sudargą nuėjus jau pradėjo žliejuoti, ištikro man parupo, kur pernaktoti: Sudarge apie Angrabą paklausus, jo nei viens nepažino, galiausei viens žydas sakė: kad Kežgalyje Angrabas gyvena ar tas, ar ne, apie tai jis nežino, o kokiam dalykui aš Angrabą jieškojau, aš niekam sakyti negalėjau, bijodams savo kailį įkišti, arba už kaziaunus kaštus į Syberą nuvežintas buti. Iki Kežgalio buvo drutai ½ mylios, o čion jau vakars. Žut buti einu, kad žygis nebutų bereikalo. Netoli Kežgalio sutikau vaikina kurį priverčiau manę iki Angrabu nuvesti, tas reikalavo už savo procę tiktai 10 kapeikų, ką ir padaviau; nuėjus į menkintelę bakužėlę Angrabu, atradau Juozą prie apdarymo knygų besiprocavojant. Angrabas manę palaikę už kiaulių kupčių, ir buvo gatavas, man savo kiaules perstatyti ant prekios, bet kada aš pasakiau, kad kontrabandiškų dalykų del pas jo atėjau, tai jis

manę savo namuose užlaikyti nenorėjo, iš baimės idant smertelną grieką neužsitarnautų. Sako tuojaus turįs eiti iki Sudargo kunigo Suderevičiaus, kurs jei pavelys tai, tai rasi galės užsiimti, bet vyriausias dalykas buvo tame, kad jis manę per nakti pasilaikyti bijojo. Nors aš didei pavargęs buvau, tai tačiaus reketavau drauge iki Suderevyčiaus. Kurs rodos teipjau manę gana nemeilingai priėmė, nes tuojaus ėmė pyktauti ant „Aušros“, kam ji reikalinga, ir tt. Iš Suderevyčiaus pamokslų iškliuti norėdamas rupinaus pasiguostie, kad pavargęs, ir mielai rytojui jo pamokslų klausyčiaus, jis manę nurekamandavojo pas Antanavičių ant nakvynės. A.....ius buvo Lenkas, bet kalbėjo gana gerai ir lietuviškai, nors aš pailsio norėjau labiaus už viską, tai jis negalėjo žingeidystės pilnas man pakajų duoti manę neklausinėjęs kokių mierių ir su kokiais reikalais aš iki Surerevyčiaus ir iki į Sudargą atėjęs? Aš ilgai painiojau, norėdams nuo jo klausymų nusikratyti, bet jis neatleido, galiaus man pasirodė, kad jis gali buti sugadus, del pargabenimo raštų Teip aš jam siekius ir mierius „Aušros“ ir kitų knygelių, kuręs buvau begant laikui įsitaisęs apreiškiau. Jame radau ne priešininką, bet pritarėją ir partijantą, su kuriuomi vėliaus šaunėi daug reikalų pervedžiau. Jis priėmė nešalus mano knygelių, juos pristatė kur reikėjo, ir aš jam jo proce apmokėjau knygomis teipjau. Teip buvo dvi vietos, kurios be kunigų žinios pergabeno Aušrines. An užsipelnė kame nemirštantį garbės paminklą, nes jis apie 2 metu savo urėdą viernai pilnevojo. Žiemos metu jau po Kalėdų 1883. Šliupas užmanė, kad Jurgaitis kunigaujantis Palangoj ėšas palankus prie Aušros platini mo prisidėti. Tokioms aplinkybėmis be ėsant tiktai reikėjo surasti vietą šepus rubežiaus, nės J. tokios priduoti nežinojo, todėl aš važiavau į Klaipėdą ir nuo tenai su vežimu iki Immersatto, o kada ten buvau suradęs nekuri M. J., kursai gatavas buvo mano siuntinius

priimti, važiavau per rubežių iki Palangos idant su pačiu J. pasimatyčiau. Aš nesitikėjau, kad katališkas kunigas galėtų buti pritarėju Aušros, nės buvo iki pat tol vienat tiktai kunigas Burba, kurs „Aušros“ ne užsigynė. Meilingas priėmimas, pavaišinimas su obuoliu, ir dar rublius kaipo dovaną ant kelionės manę labai pradžiugino, priegtam jis apsiėmė perimti knygeles ir „Aušrą“ ir priduoti Liepojuje esantiems abonentams.

Teip traukės naujas krutėjimas tolyn; man nuo Jurgaičio sugrįžus radau savo namuose ir vėl Jurgį Mikšą sugryžusį, kursai buvo po Žemaitiją pasitrunkęs ir dabar parėjo atgalion į Prusų Lietuvą, kad atkalėtų savo nuodėtes, o potam ar pas tėvų ar kitur jieškotusi sav uždarbės. Ragainėje buvo Syberko Albino bei Kibelkos drukorija nupirkęs, kadangi juodu pavargo. Drukorija buvo rods didei mažos verčios, ir raštų buvo per mažai, kad galėtų nors kokį veikalą kaip reikiant atliktie. Syberts turėjo 3 dukteris, kurias jis mielai norėjo apženidintie, ir tai vyriausęję Mikšui piršo. Ar Mikšas tikrai mislyjo Syberto žentu pastoti, aš nežinau, bet jis sugrįžęs iš Žemaitijos pristojo pas Sybertą, per drukorių ir ant mano parodos gruntavojo „Niamuno Sargą“ nedėlinį laikraštį, kurs per pusantrų metų iš Ragainės išėidinėjo ir budino Prusų Lietuvius, kurie abelnai buvo nuotartei atsidavę. Per didesnę dalį tilpo šalip bėgančių žinių, vienat mano raštai. Sybertas vienok teipjau pavargo, kadangi „Niamuno Sargas“ ir kitos knygelės nemaitino spaustuvę. „Aušrą“ aš buvau perkėlęs pas v. Mauderopę ir tenai buvau šaunei praskilęs. Jei bučiau norėjęs „Aušrą“ perkeltį atgal pas Sybertą į Ragainę, tada būtų man apie 1200 markių pritrukusi, o iš Kalendorių nebuvo teip gerai, kaip nieks įrinkta, vėl skolyti man ir niekaip neišpuolė, tai reikėjo „Aušra“ likti pas Mauderodę. Pagaliaus mantant, kad nei Aušra negalės išsilaikyti, jei iš kitų versmių nebus galima pašelpos suteikti, tai maniau, bus kaip bus, bile „Aušra“ ant kiek ilgesnio laiko palaiky-

ti. Kada aš skundžiaus Vištaliui ir kitiems apie mede-
gišką neišteklių, tai jie kitsai neatsiliepe, o Vištalius
bei Neris ragino „Aušrą“ paliaut išleidot. Aš gana
gerai galėjau suprasti, kodėl manę ragino „Aušrą“ už-
gesinti: jie mat ar neturėjo ar nenorėjo „Aušrą“ gel-
bėti. Rods ir tokių brolių rados, kurie ragino „Aušrą“
palaikyti, kaštuos kas kaštuos, vienok neprisidėjo nei
grašio, o dar kiti rokavo, kad „Aušra“ gauna pašelpą
nų maskolių ir todėl redystėje piningų užtektinai ran-
dasi. Jie visi tik mislyjo bet nei vienas rankos nepri-
dėjo. Vienok palaikymą „Aušros“ aš laikiau už reika-
lingą ir neatbodams visų kitų leidau „Aušrą“ tolyn,
rodos, kad nei nuo Dr. Basanavičiaus ir nei nuo kitų
neprašiau pagalbos, kaip tai darė mano pasekėjas, vie-
nat dėl to, kad žinojau, juos, mielai ant sveikatos tai-
symo bei ant gražių papuošalų, daug išleidžiant, bet
niekad os neduosent ant teip svarbaus reikalo grašį. O
vėl antra, jie ir nei menkiausio supratimo negalėjo tu-
rėti, kokį „Aušra“ padarė. Šendien rodos yra matoma,
kad palaikymas „Aušros“ buvo tikrai geras dalykas,
dėl to ir visi skubinas buti jos gruntavotojais, šelpė-
jais, gelbėtojais ir dar daug kitokiais.

Nei „Žirgas bei Vaikas“ su „Žiponėms bei Žiu-
ponais“ Lietuvišką klausimą nepakėlė, o pasakos apie
laumes bei velnius teipgi to nepadarys. Teipgi naudin-
gos knygos kur Lietuvių kitą kartą gyventa ar rojaus
kalba buvo lietuviška ir kt., bus reikalingi tada, kada
Lietuviai turės savo Universitetus ir akademijas. Bet
dėl tautiško pakėlimo Lietuvių „Aušros“ darbas dau-
giaus buvo žadinanti, negu tulos dabar išleidžiamos
„Genių Dėdės“ bei sapnų knygelės su metiniu kalen-
doriumi.

Bitenai 15-ta. 11. 03.

M. Jankus.

(Iš 1903 m. „Vienybės Liet.“)

AUŠROS PASTAROS DIENOS.

(Paskaita 10 m. Sukaktuvėse.)

Dagirdęs, kad Plymouth'e Liet. Volonč. Dr. apvaikščios 12 d. kovo atmintį dešimtmetinio gimimo pirmojo liet. laikraščio „Aušros“, o patsai ant susirinkimo buti negalėdamas, prisiunčiu draugystei nors linkėjimą savo, idant tas tikrai didelei prakilnus del mūsų tautos nusidavimas, vertai būtų paminėtas. — Del manęs šis dalykas turi tuom didesnę vertę, tuom smarkesnę daro įspudį, kad aš turėjau progą iš arti prisižiurėtti, paskutinėms dienoms to pirmo mūsų laikraštėlio, kurs maža savo įtalpa ir per taip trumpą laiką padarė Lietuvoje neišpasakytą trukšmą, pabudino snaudžiančių jos dvasių ir prikėlė lietuvius iš sunkaus ilgo miego.

„Aušra“, gimusi kovo mėnesyje 1883 m., gyveno, kaip žinoma, tiktai pusketvirtų metų. Taigi kodėl, jei lietuviai ją taip meilingai, taip džiaugsmingai pasveikino, kodėl ji taip greitai nupuolė? Tą klausimą noriu aš čion išrišti.

Garbingasis mūsų tėvynainis D-ras Basanavičius, kursai, sykiu su kitais iškilmingais vyrais kaip p. P. Kraučiuonu, nabašniku Petru arminu (Trupinėliu) buvo uždėtojai šito laikraštėlio, turėjo sieki, kad tyrinėjant ir aprašant „Aušroje“ senovę Lietuvos, pakelti per tai tarp lietuvių tautišką dvasią, kurią jis patys didei buvo persiėmęs. Ir išties neapsigavo! „Aušros“, arba geriaus sakant dvasiškos mislys joje patilpusios, pasėtos tarp žmonių, atnešė vaisių, kokio patys uždėtojai suvis gal nesitikėjo. Vaisiumi tuom yra šiandieninis lietuvių krutėjimas.

Bet štai nelaimė! — Aplinkybės prispyrė p. Basanavičių, kad „Aušros“ redakcija paslinko į rankas p. Šliupo. P. Šliupas jaunas, tik ką išėjęs iš universiteto, teisybė, buvo karštas tėvynainis, bet nesuprato reikalų

*) 1893 m. „Vien. L.“

bundančios iš miego tautos, nesuprato norų naujai užgimusios lietuviškos dvasios ir į vietą, kad prasijuokti, pradžiant ją meilingai, į vietą, kad pasakojant pasakas ir dainuojant jautrias dainas iš mūsų praeities, sujidinti širdies jausmus jaunutėlių Lietuvos vaikų — savo skaitytojų, kaip tai p. Basanavičius darė, jis tuoj pradėjo penėti jus nederančiu ant mūsų dirvų, pargabentu iš Maskolijos, rugštum, kietu penu nihilizmo.

Maišydamas tą nibilistišką dvasią su dvasia lietuviška, p. Šliupas rado, teisybė, keletą pasekėjų tarpe jaunuomenės.

Abelnai vienok sakant, lietuviai vis kas kart labiau pradėjo atšalti dėl „Aušros“, o jeigu pirko ir skaitė ją, tai tiktai dėl to, kad neduoti prapulti tam vienutėliui mūsų tautos laikraščiu.

Bet štai pabaigoje 1884 metų taipgi ir Šliupas turėjo apleistį „Aušros“ redakciją ir, pildant valdžios paliepimą, trauktiesi iš Prusų.

Jam išvažiavus redaktoriumi pasiliko p. Jankus, pas kurį Bitėnuose netoli nuo Ragainės Šliupas per ištistus metus gyvendamas, mokėjo jį prie savęs pritraukti ir apipainioti savo idėjomis. Jankus liko pasekėju ir tarpu Šliupo.

Rėdant Jankui arba geriaus sakant Šliupui per rankas Jankaus, „Aušra“ tuom blogesnė pasidarė, nes Šliupas buvo toli ir tik retai savo informacijas tebegalėdavo prisiųsti, o patsai Jankus ant redaktoriaus buvo per silpnas. Norėdamas vienok karštai platinti pažiuras įgytas nuo Šliupo mokslo pradėjo talpinti įsiai jau suvis begėdiškas korespondencijas ypač prieš katalikų kunigus, tuom aršiaus, kad kaip kada begėdiškai dar tas korespondencijas perkeisdavo ant savo kurpaliu — taigi „Aušros“ abonentai vis kas syk mažėjo ir mažėjo, taip kad ant galo daėjo jau sulyg kelių dešimtų.

Tuom tarpl, Jurgis Mikšas už gautą nuo tėvo dalį, nusipirko Tilžėje spaustuve ir Jankus matydamas ilgiaus jau „Aušrą“ joku būdu užlaikyti nebegalėsiąs, kreipėsi prie Mikšo ir pavedė jam taip redakciją kaip išdavystę to nelaimingo laikraštėlio. Tokiu būdu „Aušra“ iš Ragainės, kur ją p. Jankus su p. Šliupu buvo perkėlę, vėl pargrįžo atgalios į Tilžę, kad jau čia neužilgio numirti...

Mikšas, žmogus labai švelnaus ir lėto budo, nemislįjo suvis eiti radikališku keliu savo pirmtakunų; neturėdamas vienok tvirtų pažiūrų, nė laikraščiu taipgi tvirto pamato duoti nemokėjo, nana vienok to, jog straipsnių, užgaunančių kunigus ir tikyba, Mikšas jau netalpino ir papiktinančią visus mažiukę litarą d, kurią vartojo Šliupas su Jankum rašant vardą Dievo, permainė ant didelės.

Buvo tai, kaip sakiau, pabaiga metų 1885. Su naujais metais Mikšas užmanė „Aušrą“ suvisai perkeisti, norėjo jis jai įkvėpti tokią jau dvasią ir apvilkti tokiais pat rubais, kokiais vilkėjo jos pusseserė latviškas laikraštis „Austrums“. Teiybė, netik formatas, bet ir įtalpa naujosios „Aušros“ pasidabojo visiems ir yra išties puiki. Tarpu kitų čion randame vėl straipsnius pp. Basanavičiaus, Sauerveino, o iš eilių — puikias neišpasakytai eiles Dijonyzo Poškos, Žemaičių ir Lietuvos Mužikas ir kitas.

Bet del didžio dyvo 5 ir 6 NN. vėl metome permainą — vėl į „Aušrą“ gryžta dvasia Šliupo ir Jankaus, „Aušros“. — Tuom mat, tarpu vienas iš sandarbinikų šliupinės „Aušros“ p. J. Kalnėnas (Andžiulaitis), per karštai platinęs jo mokslą, priverstas buvo bėgti iš Maskolijos į Ameriką, bet apnuogintas parubežinių sargų ir neturėdamas už ką toliaus keliauti, apsistojo Tilžėje ir pasisiulė p. Mikšui į pagelbininkus rėdystėje. Tos tai pagelbos įtekmė ir matyti paskutiniuose dviejuose numeriuose „Aušros“, kurios tiesa jau lietuvininkai neskaitė, nes gegužės mėnesyje Mikšo spaustuvė, kada negalėjo išmokėti už ją skolas, tapo užpečėtyta, o mėnesyje rugpiutyje, kartu su kruvomis naujai ir seniaus spausdintųjų „Aušrų“ parduota. Mikšas, nors pražaidė spaustuvų, žadėjo vienok „Aušrą“ toliaus kitoje spaustuvėje išleisti, vienok jau neįstengė ir „Aušra“ tapo palaidota... ant amžių.

Pasinaudojo iš to atsitikimo p. Jankus, o pritraukęs į savo pusę Dr. Bruožį ir nekuriuos kitus lietuvininkus, leisdami į Lietuvą privatiškus laiškus, pradėjo garsinti, buk Mikšas per savo girtuoklystę ir išdavimą bereikalingai didesniame ir gražesniame formate „Aušros“ ją prapuldė. Mikšas, žinoma, iš savo pusės stengėsi gintis, iš ko kilo dideli vaidai ir neapykantos tar-

pe lietuvių Tilžiečių. „Aušra“ vienok jau žuvo ant visados, idėja bet, syki joje pakelta, jau nepražuvo, berots kas kart vis labyn platinosi po Lietuvą. Tik kas? su „Aušra“ pražuvo radikališkas mokslas p. Šliupo Europos Lietuvoje. Supratto lietuviai delko „Aušra“ nupuolė, suprato, kad nors Jankus kaltino Mikšą, vienok patsai su p. Šliupu prapuldė „Aušrą“, nes, tik tēmykite, kada atidavė jis Mikšui „Aušros“ redakciją, „Aušra“ turėjo tik 60 abonentų, iš kurių daugumas dar dykai ėmė „Aušrą“. Taigi tokiu budu ne Mikšas „Aušrą“ prapuldė, bet greičiaus „Aušra“, pp. Šliupo ir Jankaus sudergta, Mikšą prapuldė.

Ir taip p. Šliupo pažiuros nerado Europoje sau geros dirvos, nerado pasekėjų Šliupas, apleidęs Prusus, jau pirmiaus 1884 m. buvo iškeliavęs į Ameriką, taigi pas jį išsikraustė į Naują Svieta — Ameriką ir jo idėjos.

Lyg tyčia — dailiai tai išreikšta paskutiniai žodžiai, paskuttiniojo straipsnio paskutinio „Aušros“ numerio.

Eisim ten, kur žyd liuosybė
Po valdžia Amerikos;
Kur jau daug mūsų iškeliavo
Į valnybės ten lankas,
Kur liuosybę, žemę gavo,
Saviškoj kalboj knygas.

I. K—p...s.

ŽVAIGŽDĖS' KNYGYNE GAUNAMOS KNYGOS

Apeigos Rymo katalikų Bažnyčios. Lenkiškai parašė kun. J. Lunkevičius. Vertė Gerutis. Antra laida, 188 pusl.60
Antanukas. Apysaka B. Pruso. Vertė Selimas. Antra laida, 40 pusl.15
Algimantas arba Lietuviai 13-ame šimtmetyje. Istoriška apysaka. Parašė Dr. V. Prietris. Penki tomai, 488 pusl.	2.50
Anima Villis. Marės Radzevičiūtės apysaka. Jono Montvilos vertimas. Antra laida, 162 pusl.	75
Bajoro Vuošvis. Apysaka iš lietuvių gyvenimo. Parašė Jonas Kmitas. 63 pusl.15
Biurokratai. Apysaka iš paskutinių atsitikimų Lietuvoje. Parašė Jonas Kmitas. 79 pusl.25
Fabiolė arba Bažnyčia Katakumbose. Kardinolo Wiseman'o. Vertė Vytautas. 354 pusl.	1.00
Gyvačių Karalius ir kitos apysakėlės. Parašė Ksaveras Vanagėlis. 31 pusl.	10
Iš kelionės po Europą ir Aziją. Parašė Pranaičių Julė. 380 pusl., 102 iliustracijos (paveikslai), audeklo apdarais	2.25
Skuros apdarais, paausnotais kraštais	3.50
Iš daktaro pasakojimų. Rudens diena. Sulaukė. Parašė Šatrijos Ragana. 69 pusl.25
Išvakarės gret Lemano ežero. Parašė kun. M. Morauskis. Vertė Gerutis. 172 pusl.75
Išpažinties Istorija. Prancuziškai parašė kun. A. Guillois, vertė kun. A. M. Milukas. Antras leidimas 1916 m.50
Kova ties Žalgiriais. Istoriška drama keturiuose aktuose. Parašė Savasis (Dr. V. Pietaris). 31 pusl.25
Kunigo giminė. Parašė J. Gerutis. 68 pusl.20
Kaip Elziutė praleido Šv. Jono dieną. Parašė P. D 63 pusl. ..	.20
Krasauninkas—Laižybos—Dievo žmonės. Parašė Ksaveras Vanagėlis. 28 pusl.10
Kun. Dr. M. Gustaičio, Du laiškų iš Kelionės05
Kun. Dr. M. Gustaitis5
Laisvės Metu. Apysaka iš paskutinių atsitikimų. Parašė Antanas 1908 m. 187 pusl.	75
Laiškai iš Kelionės po Palestiną. Kaštai kun. Antano Miluko. 94 pusl.50

Užprašymus ir pinigų "ŽVAIGŽDĖ" 3654 Richmond St.,
 adresuokit: Philadelphia, Pa.

ŽVAIGŽDĖS' KNYGYNE GAUNAMOS KNYGOS

Lietuviškas Albumas. Dalis I. Istoriškos ir šiaip jau Lietuvos vietos. Parengė ir išleido kun. A. Milukas75
Lietuviškas Albumas. Dalis II. ir III. Lietuvos raštininkai, žymesni vyrai ir typai. Parengė ir išleido kun. A. Milukas	1.50
Lietuviškos Pasakos. Spaudon parengė Dr. J. Basanavičius. 262 pusl.	2.00
Mercier Kardinolo gromata apie Patrijotizmą ir Išlaikymą05
Moterystė ir šeimyna. Iš vokiškos kalbos vertė J. Gerutis. 41 pusl	.50
Mūsų Socijolistai. Apysaka iš „Kudlamečio“ atsitikimų. Parašė Jonas Kmitas. 57 pusl.15
Melagių Dėdė. Vaizdelis iš Dzukų gyvenimo. Parašė Ksaveras Vanagėlis. 27 pusl.10
Nekaltybė. Iš vokiško vertė J. Gerutis. 89 pusl.25
Ne Mieste Laimė. Prancuziškai parašė Pierre L'Ermite. Lietuviškai vertė Pranaičių Julė. 206 pusl.	1.00
Našlaičiai. Likimas tuolos šeimynos. Vertė P. Str. 81 pusl.15
Pasikalbėjimas Giesmininko su Lietuva. Vyskupo A. Baranausko Eilės. Kaina05
Pasakyk Matušei, Agnieška, Ant Garlaivio. Tris Šatrijos Raganos apysakos.15
Pradžia ir išsiplėtimas Katalikų Tikėjimo. Parašė Vyskupas M. Valančius. 235 pusl.	1.00
Paklydėliai. Kun. J. Geručio. Antras leidimas.10
Pikta Dvasia. Latviškai parašė Rudolfas Blaumanis. Lietuviškai vertė Idlargas. 72 pusl.25
Patrimpo Laiškai. Kun. Miluko leidimas 1907 m.60
Šventųjų Gyvenimai. Skaitymai kiekvienai metų dienai. Su paveikslais. Spaudon parengė kun. A. Milukas. visi 4 tomai	3.50
Drutais audeklo apdarais	4.00
Skuros apdarais	5.00
Skuros apdarais, paaukuotais kraštais	5.50
Šlapius ir anapus grabo. Parašė J. Gerutis. 210 pusl.60
Susiskaldėliai. Vaizdelis iš mūsų sodiečių gyvenimo. Parašė J. Gerutis. 62 pusl.20

Užprašymus ir pinigus „ŽVAIGŽDĖS“ 3654 Richmond St., Philadelphia, Pa
adresuokit:

ALp 2217

ŽVAIGŽDĖS' KNYGYNE GAUNAMOS KNYGOS

Sodžionių Teologija. Parašė J. Gerutis. Gražiausia lietuviška kalba šioje knygoje išdėstyta visas Katalikų Teologijos mokslas. 285 pusl.	1.00
Trumpas Katekizmas10
Vaižaičio Biilės. Su velionio plačia biografija ir paveikslu. 157 pusl.75
Valdimierius. Apysaka. 47 pusl.10
Pergyventos Valandos (Karvojaus Laiškai). Parašė K. A. K. 140 psl.60
Jonukas Karklynas eina Lietuvos pažintų. Parašė Prietelis. 47 psl.20
Socialistai Kas jie? — Iškur atsirado? — Ko nori? Parašė Dr. A. Civiškas. 124 psl.15
Gera Išpažintis Vėta šv. Komunija. Kun. P. Saurusačio. psl. 6810
Šatrijos Raganos, Saulei nusileidžiant, Iš mūsų karionės. Kalėdų Vakarais. 62 psl.15
„Aušros“ 40 Metų Sukaktuvėse. 1883 — 1923. (Perspaudinta iš 1923 m. Gruodžio Mėnesio „Žvaigždės“). 261 psl.	2.00
Lietuvių Tautos Istorija ir Dabartiniai Siekiniai Tautišku Atzvilgiu. Parašė kun. Antanas Jusaitis. 112 psl.75
„Žvaigždės“ 1922 metų kompletas	\$2.50
„Žvaigždės“ 1921 „ „	2.50
„Žvaigždės“ 1920 „ „	3.00
„Žvaigždės“ 1919 „ „	3.00
„Žvaigždės“ 1918 „ „	3.00
„Žv.“ 1917 „ „	3.00
„Žv.“ 1916 „ „	3.00
„Žv.“ 1915 „ „	3.00
„Dirvos Žinyne“ kompletai	3.00
Keliolikos metų „Žvaigždės“ kompletai \$5 kiekvienas.	

Užprašymus ir pinigus „ŽVAIGŽDĖ“ 3654 Richmond St., Philadelphia, Pa. adresuokit.

92,364,194